

sem že čisto blizu opazila velikega pupka *Triturus carnifex*, ki se je poganjal iz vode, da bi dosegel zadek sveže izlevljene barjanske deve, ki si je ravno sušila krila in se »raztegovala« neprevidno blizu vodne gladine. Tako jo je v nekakšnem skoku pupek zagrabil za zadek in jo potegnil za sabo v vodo. Izgledalo je, kakor da mu trde ličinke ne teknejo, ko pa so se odrasli vsi mehki in nepokretni sušili na soncu so bili idealna tarča. Zanimivo pa je bilo videti, da je pupek pojedel le zadek, tako da je kačji pastir še nekaj časa životaril pred svojim bridkim koncem. Ko sem nadaljevala z vzorčenjem sem opazila še nekaj drugih, ki jih je doletela enaka usoda. V enem primeru si je kačji pastir celo še naprej sušil krila na travi, le da brez zadka.

(A. TRATNIK)

ŠE ENKRAT O »INVALIDNOSTI« PRI KAČJIH PASTIRJIH

V prejšnji številki *Erjavecije* sem poročal o priložnostnem opazovanju »invalidnega« črnega ploščca *Libellula fulva* v Škocjanskem zatoku, ki mu je manjkalo sprednje desno krilo, pri čemer pa ni kazal, da bi ga to zelo oviralo – vsaj iz perspektive opazovalca izza fotoaparata.

Naključje je hotelo, da sem podobno opazovanje zabeležil le nekaj mesecev kasneje na hrvaškem otoku Pagu, kjer je čudovito jezero Velo Blato seveda vsakokratna obvezna točka terenskega izleta. Ko sem tako dne 27-VI-2015, v sončnem, a dokaj vetrovnem vremenu, pohajal po severovzhodni obali jezera je bila moja pozornost usmerjena predvsem v dve vrsti – temnega slaniščarja *Selysiothemis nigra* in veliko peščenko *Lindenia tetraphylla*. Kačjepastirski vrvež je bil kljub začetku poletja daleč od spektakularnega, saj sem poleg zelenih dveh vrst zabeležil le še modrega kresničarja *Ischnura elegans*, nekaj osebkov velikega spremljevalca *Anax imperator*, pa številčnejšega modroritega spremljevalca *Anax parthenope* ter posamične proodne modrača *Orthetrum cancellatum*. Odraslih temnih slaniščarjev – vrste s prikupnim hrvaškim imenom »paška čipkica« – se je naokoli spreletavalo okoli ducat,

SLIKA 1: Mladosten samček temnega slaniščarja *Selysiothemis nigra*. Velo Blato, Pag, Hrvaška, 27-VI-2015 (Foto: M. Bedjanič).

polovico manj pa je bilo dokaj svežih mladostnih osebkov. Pri teh je obarvanost samčkov s svetlimi pegami po oprsju in zadku še nekoliko podobna nežnejšemu spolu in ni enotno temna. Velike peščenke sem se nagledal v izobilju, saj sem opazoval vsaj 30 odraslih samčkov in eno samičko, nekaj pa je bilo na spregled tudi mladostnih in sveže preobraženih osebkov, ki so posedali nizko nad tlemi.

Med fotografiranjem je mojo pozornost pritegnil odrasel samček, ki sem ga nekaj časa neuspešno zalezoval, nakar sem se le prikradel dovolj blizu za uspešen posnetek. Že skozi objektiv sem opazil, da mu manjka sprednje levo krilo, pri čemer mi je spomin takoj ušel leto nazaj na že uvodoma omenjeno opazovanje iz Škocjanskega zatoka. Samčka velike peščenke sem nato spremljal, oz. bolje »preganjal s fotoaparatom«, še nekaj deset metrov po robidovju ob suhozidu. Tudi njemu manjkajoče krilo ni povzročalo meni opaznih letalnih težav.

SLIKA 2: Samec velike peščenke *Lindenia tetraphylla* – brez sprednjega levega krila.
Velo Blato, Pag, Hrvaška, 27-VI-2015 (Foto: M. Bedjanič).

Kot sem zapisal že v lanskoletni drobtinici na enako temo, nas narava pogosto preseneča s trdoživostjo, tako na ravni življenjskih okolij, kot na ravni vrst in posamičnih osebkov. Dejstvo je, da »krilna invalidnost«, kot jo opisujem v prispevku in za katero ni mogoče ugotoviti, ali je nastopila že ob preobrazbi, ali pa

morda kasneje, gotovo ni zelo redek pojav. Gotovo pa je, da v krutem in tekmovalnem naravnem okolju le redkim osebkom uspe s takšno poškodbo preživeti daljše obdobje. Še redkejši pa so seveda junaki, ki si za nameček prislužijo še portret na straneh našega biltena.

(M. BEDJANIČ)

O ZANIMIVEM POSKUSU PARJENJA KAČJIH PASTIRJEV »V TROJE«

O zmotnih paritvenih povezavah je v odonatološki literaturi razmeroma malo podatkov, čeprav se seveda v naravi dogajajo, a v najrazličnejših kombinacijah najpogosteje potekajo daleč od naših oči in beležk. V slovenskem slovstvu imamo po mojem vedenju objavljeni dve tovrstni drobtinici. Prvič sem pred mnogimi leti v članku o odonatni favni Turnovih ribnikov poročal o samčku bledega kresničarja *Ischnura pumilio*, ki je bil ulovljen pri poskusu heterospecifične kopulacije z juvenilno, heterokromno samičko bleščečega zmotca *Enallagma cyathigerum* (BEDJANIČ, 1994). Drugič pa sem pred slabim desetletjem z zadrževalnika Medvedce poročal o zmotni paritveni povezavi med samčkoma obvodne zverce *Lestes sponsa* in zelene pazverce *Chalcolestes viridis* (BEDJANIČ, 2006).

Tokrat dodajam zanimivo opazovanja iz enega od družinskih odonatoloških potepanj po Balkanu, ki se je v letu 2011 odvijalo v Bosni in Črni gori (BEDJANIČ, 2011). Dne 27-VI-2011 smo se z ženo in otroki ter celotnim šopkom družine Verovnik ustavili tudi na izviru kratke kraške ponikalnice, 9.7 kilometrov jugozahodno od kraja Gacko v jugovzhodni Bosni in Hercegovini (N 43.0925⁰, E 18.4844⁰, alt. 820m). Vrvež kačjih pastirjev ni bil ravno impresiven, saj sem poleg travniškega škratca *Coenagrion puella*, bledega kresničarja *Ischnura pumilio*, ranega plamenca *Pyrrhosoma nymphula*, tod zabeležil le še sinjega modrača *Orthetrum brunneum*. Medtem ko škratci in modrači očitno niso bili ljubezensko razpoloženi, sem tako pri ranem plamencu, kot pri bledem kresničarju opazoval tudi kopulacijo. Pri poskakovanju iz kamna na kamen sredi struge, pa me je na listu šaša nenadoma pritegnila neobičajna barvna kombinacija – parček ranih plamencev je očitno zelo pritegnil samčka bledega kresničarja, ki se je bližajočemu istovrstnemu občevanju kar brez poprejšnjega vprašanja nesramno priklopil v »trojček«. Zakaj je pogled na prevladujočo rdečo barvo našemu bledemu kresničarju razburkal hemolimfo in vzbudil slo po parjenju, mi ni znano, jasno pa je seveda, da iz te moke ni bilo kruha.

V prispevku z zgovornim naslovom »*Tandem anomali fra Odonati*« sta UTZERI & BELFIORE (1990) pripravila obširen pregled dotlej objavljenih opazovanj različnih zmotnih paritvenih povezav – homoseksualnih med samčki iste vrste ali samčki različnih vrst, heteroseksualnih med samčkom in samičko različnih vrst, različnih rodov ali celo različnih družin ter t.i. multiplih tandemov. V okviru slednjih je homospecifičnih opazovanj seveda kar veliko, medtem ko pa je moč opazovanja heterospecifičnih multiplih povezav prešteti na prste ene roke in